

Pòrtic: Seixanta-sis anys després

Ricard Guerrero,^{1*} Màrius Foz²

¹President de la Fundació Alsina i Bofill. ²President de la Secció de Ciències
Biològiques de l'Institut d'Estudis Catalans

*Correspondència: rguerrero@iecat.net

*Lo que no es fa per potència, ni per gràcia, ni saber,
se fa sense resistència per forces d'un bon voler.*
Ausiàs March (Gandia, 1397-València, 1459)

El 31 d'octubre de 2000, en l'Assemblea i en l'acte de clausura del Setzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, celebrat a Barcelona, els representants dels metges i biòlegs valencians que havien participat en el Congrés expressaren el seu desig que la següent edició pogués fer-se a València. Sabien que no seria fàcil; perquè en aquelles terres el vent que els impedeix de dur endavant molts projectes, a més de ser-los contrari, sol bufar amb molta força. Tanmateix, demanaren que la Fundació Alsina i Bofill i les entitats organitzadores del Congrés tinguessin en compte aquella possibilitat. Quatre anys més tard, el Dissetè Congrés es fa finalment a la ciutat de València. Era un deute que els Congressos tenien amb aquesta ciutat, que havia estat designada perquè el 1938 s'hi celebrés la desena edició. Aquesta proposta havia estat feta en l'Assemblea de l'Associació de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana que tingué lloc al Novè Congrés (Perpinyà, juny de 1936). A Perpinyà, Llorenç Rubió, com a delegat de l'Ajuntament de València i dels seus col·legues

valencians, exposà els motius que l'abonaven per sol·licitar que el següent Congrés es fes a la ciutat del Túria. Rubió imaginava per endavant el goig dels metges valencians de rebre a casa seva els companys germans de llengua i d'esperit. Les paraules de Rubió foren acollides amb una gran ovació i hom acordà per unanimitat d'acceptar la proposta dels col·legues valencians.

L'acta de la darrera reunió que l'Associació General de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana va celebrar (el 25 de setembre de 1937) corrobora la intenció de l'Associació que el Desè Congrés se celebri a València el 1938 (vegeu el facsímil de l'acta). Participà en aquella reunió, com a convidat, Jesús M. Bellido (1880-1952), soci d'honor de l'Associació, el qual manifesta personalment, com ho havia fet abans per carta, «que creu que no ha de deixar-se de fer el Congrés bianual de l'Associació, ja que una altra cosa significaria una anormalitat com la soferta entre els anys 1923 al 1930». Malauradament, el 1938 el Desè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana no se celebrà ni a València ni a cap altre indret. El país havia entrat ja en una època de fosc i silenci que durà gairebé quaranta anys.

Quatre dècades transcorregueren entre el Novè i el Desè Congrés, que tingué lloc a Perpinyà el 1976. Metges i biòlegs de les diferents terres de llengua catalana feren cap a la capital del Rosselló per «cercar-hi unes brases que eren sota unes cendres», en paraules de Frederic Coromines i Beret, secretari general del Desè Congrés. El camí per arribar a les brases, havia estat molt llarg i ple d'obstacles.

El juliol de 1940, un decret dissolgué el Sindicat de Metges de Catalunya, del qual formaven part prop del 90 per cent dels metges de Catalunya i de Balears. En el seu Casal del Metge, que també havia desaparegut, hi havien tingut aixopluc el Col·legi de Metges, l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, l'Institut Mèdico-Farmacèutic, l'Associació de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, l'Acadèmia d'Higiene i la Mutual Mèdica. Passaren prop de vint anys fins que una renascuda *Mutual Médica de Cataluña y Baleares* pogués recuperar per als metges l'edifici del Casal. Tot i que l'Associació de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana no reprengué mai la seva activitat, el seu caliu es mantenia gràcies a un grapat de metges que, amb llur actitud i exemple, a més de no deixar apagar les brases, saberen fer-ne sortir noves flames. Des d'aleshores, altres generacions han anat atiant aquell foc, que ara ja és ben viu (vegeu la taula dels congressos celebrats des de 1913).

Any, lloc de celebració, president i ponències dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana

Any	Lloc	President	Ponències
1913 (1r)	Barcelona	Miquel A. Fargas i Roca	Vàlua semiològica de l'examen de la sang
1917 (2n)	Barcelona	Joan Freixas i Freixas	Regime alimentici / Tractament del cranc / Endocrinologia / Anestèsies locals
1919 (3r)	Tarragona	Josep M. Roca i Heras	Fisiopatologia del simpàtic abdominal / Tractament de les septicèmies
1921 (4t)	Girona	Josep Pascual i Prats	Estasi intestinal crònica / Estat actual, diagnòstic i terapèutic de la parasifilis
1923 (5è)	Lleida	Josep Tarruella i Albareda	Litiasi biliar / Hemorràgies cerebrals / Tractament de les fractures complicades / Organització hospitalària a Catalunya
1930 (6è)	Barcelona	August Pi i Sunyer	Fisiopatologia i semiòtica renal / Tractament de les peritonitis / Mortalitat fetal i infantil a Catalunya / Fisiopatologia exploratòria funcional del fetge
1932 (7è)	Ciutat de Mallorca	Enric Ribas i Ribas, Joaquim Trias i Pujol	Climatologia / Hipertensió arterial / Tisiologia / Cirurgia de la tuberculosi
1934 (8è)	Barcelona	Hermenegild Puig i Sais	Estat de xoc / Aspectes epidemiològics de les infeccions més freqüents en els Països Catalans
1936 (9è)	Perpinyà	Joan Puig-Sureda	Reumatisme / Hidatidosi / Diagnòstic precoç dels tumors cerebrals
1976 (10è)	Perpinyà	Josep Alsina i Bofill	Dinàmica de la infecció / Funció social de la medicina
1980 (11è)	Reus	Josep Laporte i Salas	Biologia del càncer / Ecologia i salut
1984 (12è)	Castelló-Benicàssim	Emili Balaguer i Perigüell	El procés d'emmalaltir
1988 (13è)	Andorra	Oriol Casassas i Simó	Manipulació de la matèria viva / Immunodeficiències
1992 (14è)	Ciutat de Mallorca	Francesc Bujosa i Homar	Alimentació i salut / Comunicació mèdica als països catalans
1996 (15è)	Lleida	Ricard Guerrero i Moreno	Genètica, medi ambient i salut / Formació: un repte de futur que està present ara
2000 (16è)	Barcelona	Màrius Foz i Sala	Reproducció humana / Càncer
2004 (17è)	València	Àngel Llàcer i Escorihuela	Reptes de la recerca / Reptes de la globalització / Escenaris de la divulgació científica

El llibre d'Actes de l'Associació General de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana ha estat una eina fonamental per conèixer una part essencial de la història dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. És l'etapa que va des l'any 1913, en què se celebrà la primera edició dels Congressos, fins al 25 de setembre de 1937, data de la darrera reunió de l'esmentada Associació. L'Associació General de Metges de Llengua Catalana nasqué amb l'objectiu que els congressos dels metges catalans fossin organitzats per una entitat que aglutinés les diverses societats mèdiques de Catalunya, Mallorca, València i la Catalunya Nord. L'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques, que havia organitzat el primer Congrés i que era ja una entitat puixant, amb possibilitats per a la continuació de l'empresa, renuncià a tot protagonisme i en l'Assemblea General del primer Congrés ja s'aprovaren els estatuts de l'Associació General de Metges de Llengua Catalana. El 1933, l'Associació amplià el seu nom, per engrandir també el seu abast i donar cabuda a altres professionals; al nom original, s'hi afegí «i Biòlegs» (molt abans que a la universitat espanyola s'iniciessin els estudis de la llicenciatura en biologia, que es començaren, solament a les Universitats de Barcelona i Madrid, a la meitat de la dècada de 1950). Amb l'addició dels «biòlegs» es volia significar la diversitat de les persones dedicades a les ciències de la vida i de la salut.

El dia 16 de juny de 1975, el Sr. Manuel Criado i Antona, qui treballava d'administratiu a la Mutual Mèdica, lliurà al Dr. Josep Alsina i Bofill (1904-1993), aleshores president de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, un llibre alt i prim de fulls esgrogueïts, on hi havia les actes manuscrites de les reunions de l'Associació General de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. Segons escriví el Sr. Criado en la carta que inclogué amb el llibre en fer-lo a mans al Dr. Alsina, l'havia rebut del Dr. Salvador Vives i Casajoana, el qual, abans de morir, li encomanà que, si algun dia creia adient de fer-ho, lliurés el llibre a qui pogués fer-ne un ús adequat a allò que havia representat l'Associació. En la mateixa carta, expressava la seva creença que el lliurament al Dr. Alsina era el millor destí que podia tenir el llibre.

Molts anys després, el 1998, es creà la Fundació Alsina i Bofill. La proposta de fundar aquesta entitat sorgí de l'Assemblea del Quinzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana (Lleida, 30 d'octubre-2 de novembre de 1996) i l'esperit que dugué a la seva creació era el mateix que el 1913

mogué els organitzadors del Primer Congrés a crear l'Associació General de Metges de Llengua Catalana: consolidar i garantir la celebració dels Congressos, defugir els protagonismes en llur convocatòria i integrar activitats dels diversos professionals de les ciències de la vida i de la salut. L'Assemblea del Quinzè Congrés aprovà unànimement que aquesta entitat dugués el nom d'Alsina i Bofill, com a homenatge a l'home que féu possible la represa dels Congressos.

Davant la sol·licitud dels companys valencians, el Patronat de la Fundació Alsina i Bofill cregué oportú que el Dissetè Congrés se celebrés a la ciutat de València, malgrat que el vent no els fos —no els sigui encara— massa favorable. És una cita a la qual els metges i biòlegs de llengua catalana acudim amb seixanta-sis anys de retard, tot recordant els versos de Martí Domínguez (Algemesí, 1908-València, 1984), a *Arbres*, 1957:

*La llengua és a la Pàtria lo que a la terra els arbres:
l'arrelam que l'apreta, els troncs que l'ennoblixen,
les branques que s'eixamplen per donar-li son ombra
i a la volta son fruit.*